

BOD OBRATU

GREGG BRADEN

Autor světového bestselleru
MATRIX Božský zdroj

Nastává doba extrémů.
Naučme se v ní žít - a přežít.

Gregg Braden

BOD OBRATU

Nastává doba extrémů. Naučme se v ní žít a přežít

Gregg Braden

BOD OBRATU

Nastává doba extrémů.
Naučme se v ní žít • a přežít

Přeložila
Irena Haasová

Upřímné poděkování Institutu HeartMath za svolení publikovat kroky pro „Dýchání zaměřené na změnu postojů“ (Attitude Breathing). Copyright © 2013 Institute of HeartMath; a za povolení otisknout ilustraci na obrázku 4.1. Další srdečný dík patří fotografické bance Dreamstime, členem P.A.C.A. a C.E.P.I.C. za poskytnuté ilustrace.

THE TURNING POINT

Copyright © 2014 by Gregg Braden

Translation © Irena Haasová, 2014

Czech edition © Metafora, 2014

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-761-0 (pdf)

OBSAH

<i>Úvod: Moc odolnosti v době extrémů</i>	ix
<i>Poznámka autora: Bod obratu versus bod volby</i>	xix
Kapitola 1: VČERA NENÍ DNES	
Současná doba extrémů	1
Kapitola 2: ŘEŠENÍ JE SPOUSTA	
Krize v myšlení	43
Kapitola 3: BOD OBRATU	
Odpověď přírody na životní extrémy	85
Kapitola 4: VZHŮRU K CÍLI	
Body obratu osobní odolnosti	124
Kapitola 5: DALŠÍ ÚROVEŇ	
Body obratu komunitní odolnosti	156
Kapitola 6: BERME PŘEMĚNU SVĚTA VÁŽNĚ	
Reálná řešení reálného života	201
<i>Zdroje</i>	251
<i>Poznámky</i>	254
<i>Poděkování</i>	267
<i>O autorovi</i>	271

*„Utápíme se v informacích a přitom hladovíme
po moudrosti. Svět budou od nynějška řídit syntetici,
tj. lidé schopní dát dohromady (syntetizovat)
správné informace ve správný čas, kriticky o nich přemýšlet
a moudře činit důležitá rozhodnutí.“*

– E. O. WILSON (1929–),
EVOLUČNÍ BIOLOG

ÚVOD

MOC ODOLNOSTI V DOBĚ EXTRÉMŮ

Pokud jste se někdy chystali na cestu, moc dobře víte, co tomu obvykle předchází. Nejdříve musíte mít představu, kam chcete jet. Začnete studovat předpovědi počasí, procházíte mapy a nakonec si sbalíte vše potřebné, abyste i během cestování mohli dodržovat své zvyky.

Podstatné je, že pokud místo, kam se chcete vypravit, znáte, pak také víte, co si vzít s sebou. Ovšem chystáte-li se někam, kde jste ještě nikdy předtím nebyli, balíte se s očekáváním neznámého. A právě tato jednoduchá myšlenka bude provázet celou tuhle knížku.

Naše cesta

Všichni se nacházíme na cestě, na velmi důležité cestě. Vede nás na místo, kde nikdo z nás předtím nebyl. Cíl naší cesty, ani co budeme přesně potřebovat, až tam dorazíme, nenajdete ani v cestovatelských příručkách, ani na internetu. Nejedeme na krátký výlet za exotikou, odkud se za pár dní zase vrátíme. Tady platí jednosměrná jízdenka. Vyrážíme na cestu naprosto odlišnou ode všech ostatních. Není to výprava někam na druhý konec naší planety. Je to pouť do jiného světa, světa ukrytého v našich každodenních životech – a jsou to právě naše každodenní volby, které nás do tohoto světa přivádějí.

Společně se v rychlém pruhu řítíme několikaproudou dálnicí překlenující hranice tradičních názorů, víry a zvyků z minulosti a necháváme za sebou mezníky, o nichž jsme si mysleli, že je nemožné je překonat. A prá-

vě tyto zkušenosti jsou naší vstupenkou do nového světa, který se před námi otevírá.

Cíl naší cesty

Nedokážu s určitostí popsat, jak bude cíl naší cesty vypadat. Jakmile sedne prach a my se naučíme adaptovat na měnící se klimatické podmínky, místo abychom se je snažili měnit, jakmile nová, udržitelná hospodářství nahradí současné nefunkční, hroučící se ekonomiky, jakmile budeme ovládat technologii, která nám poskytne veškerou potřebnou energii a my budeme na základě toho schopni eliminovat škodlivé vedlejší účinky fosilních paliv, i poté si přes to všechno dokážu pouze představit, jak bude náš život a svět kolem nás vypadat. Když to ale zkusím, vidím lepší svět. Lepší svět pro nás pro všechny.

Vidím svět, v němž jsme pro každého dokázali vytvořit určitou životní úroveň, místo abychom ji několika jedincům zvyšovali na úkor mnoha dalších. Vidím svět, v němž se válka stane pouhým přežitkem a hrozba války neefektivním prostředkem pro řešení problémů. Vidím svět, v němž láskyplná vzájemná spolupráce zvítězí nad násilným, strachem podníceným soupeřením. A vidím také změnu v myšlení, která toto vše umožní. Abychom ale byli schopni této změny dosáhnout, musíme si nejprve uvědomit skutečnou realitu, jíž čelíme, a najít naději, která je v ní ukrytá. Přijmeme-li ale fakt, že žijeme v době extrémů, může nám to pro začátek velmi pomoci.

Doba extrémů

Žijeme v době, během níž můžeme očekávat, že dojde k významným událostem – významným změnám ve světě a významným změnám v našich životech. Extrémy, o nichž je řeč, ovšem nemusejí vždy nutně znamenat něco špatného. Jde čistě o významné události, které jsou součástí

našich životů a světa, ve kterém žijeme. Na příčiny těchto extrémů se zaměříme v pozdějších kapitolách. Důležité je uvědomit si skutečnost, že žijeme ve výjimečném přechodovém období.

Jsmo svědky zrodu nového „normálu“. Úspěch tohoto přechodu závisí: 1) na naší ochotě uznat změnu a 2) na tom, jak se naučíme se jí přizpůsobit. V dnešní globalizované kultuře pracovních míst, peněz, trhů a zdrojů je nemožné oddělit extrémní události, k nimž ve světě dochází, od jejich dopadu na náš každodenní život.

Jako výborný příklad tohoto propojení může posloužit kritická situace v oblasti klimatických podmínek. Rekordní sucha způsobená změnami světového klimatu se přímo promítají do vyšších cen potravin na lokálních trzích. Extrémní zadluženost a hroučící se ekonomiky na druhé straně zeměkoule se zase přímou měrou odrážejí ve vyšších cenách pohonných hmot a dražšího jízdného v autobusech a vlacích nebo taxi, kterými se dopravujeme do práce. Kvůli těmto a mnoha dalším extrémům se podnikové půjčky staly takřka vzácností a úroky z našich úspor a důchodových spořicíh účtů dosáhly historického minima. Zpomalení světového průmyslu má přímý dopad na ztrátu pracovních míst a přínosů plynoucích z našich místních komunit.

Právě tyto extrémy, k nimž ve světě dochází, způsobují obrovské změny v našich životech. Mezi všemi nejistotami, které jsou s nimi spojeny, nicméně vyčnívá jedna skutečnost, kterou si můžeme být absolutně jistí: Naše životy se mění způsoby, na které nejsme připraveni, a to takovou rychlostí, jakou jsme nikdy předtím nezažili.

Řešení

Jsem povahou optimista. Skutečně nacházím v životě důvody, proč být optimistický. Zároveň ale stojím nohama pevně na zemi. V žádném případě nezastírám, že pro

to, aby se mohl zrodit nový svět, který se právě vynořuje, bude potřeba udělat obrovský kus práce. Jak úspěšně se dokážeme vypořádat s výzvami, které život přináší, začíná již zodpovězením té nejjasnější, přesto však nelehké otázky, jakou můžeme sami sobě položit: *Jak můžeme chtít něco řešit, když se nedokážeme podívat pravdě do očí?*

Dokážeme-li uznat závažnost této jednoduché otázky, nalezneme klíč k rozvíjení větší odolnosti v současné době extrémů.

Každý z nás je na cestě

Významný rozdíl mezi výlety, které jsme podnikali v minulosti, a velkou cestou, na níž se nacházíme nyní, spočívá v tom, že dnes nemáme možnost vybrat si své spolucestující. Důvod je prostý: Všichni na Zemi jsme na jedné lodi. Nikoho nelze vynechat. Dnešní svět je natolik mnohaúrovňově propojen, že je nemožné, aby se začínající proměna v jedné části světa neodrazila i na ostatních místech naší planety. Sám jsem byl této skutečnosti na vlastní oči svědkem během svých cest do nejvzdálenějších a nejdlehlějších míst, která ještě na světě zbyla, například v Tibetu.

Po absolvování mnoha poutí do klášterů na tibetské náhorní plošině jsem v roce 2005 poprvé spatřil tajemnou záři vycházející z mobilních telefonů, které mnichům a mniškám svítily v kapsách pod rouchy a osvětlovaly tmavá zákoutí sto let starých budov. Dříve izolovaný svět lidí žijících v odlehlých kláštorech se nyní ubírá cestou propojení. Změna, kterou s sebou tato cesta přináší, je znamením, že jejich zvyky a tradice nebudou již nikdy stejné jako dřív.

Krize v myšlení

Pro důkazy o dramatické proměně světa však nemusíme jezdit do Tibetu. Změna se odráží všude kolem nás – ve fungování světa i v tom, že některé věci *už dál nefungují*.

Časy, kdy se ekonomika kupříkladu opírala o ropný průmysl, jsou ty tam. Objevuje se nová ekonomika upřednostňující čistší a udržitelnější formy energie. Centralizovaná výroba potravin z podnikových farem na druhé straně polokoule ustupuje zdravější a udržitelnější produkci lokálních farem, která podpoří místní hospodářství. Zvyk vytvářet bohatství prostřednictvím průmyslu ničícího naši planetu je nahrazován sociálně zodpovědnými investičními modely.

Sřet nového světa se starým, v jehož rámci se svět minulosti pomalu vytrácí a vynořuje se nový, dává vyniknout ještě větší krizi – krizi, jíž čelíme všichni, každý z nás, ale o níž se pravděpodobně nikde nedočtete ani o ní neuslyšíte v médiích. Jde o nepopulární, ožehavou krizi – všichni o ní víme, ale nikdo ji nechce řešit.

Pravděpodobně největší krizi, které v současné době extrémů čelíme, je krize v myšlení. Právě myšlení ale hraje klíčovou roli ve způsobu, jak se dokážeme vypořádat s potřebami vznikajícího světa. Vy i já stojíme před úkolem udělat něco, co jsme nikdy předtím nedělali. Stojíme před výzvou radikálně změnit způsob našeho smýšlení o sobě samých a našem vztahu ke světu, a to rychleji než jakákoliv generace kdykoliv před námi.

Naše ochota vidět sebe samé i svět jinýma očima bude klíčem pro úspěšnost naší cesty. Cesty, která je velice důležitá, ale zároveň také velmi krátká. Neboť svět, kam míříme, je již tady. Už je tu.

Máme řešení

Naštěstí pro nás již byly vynalezeny technologické postupy, díky nimž se dokážeme vypořádat s největšími výzvami, které před námi stojí. Nejtěžší problémy, jaké jsme si kdy dokázali představit, jsou již vyřešeny. Pokrokové principy jsme si už osvojili. Vše je přítomno právě v tomto okamžiku, přímo tady a teď, na dosah ruky.

Vše, co stojí mezi námi a novým světem – světem, v němž energie pochází z čistých zdrojů, kterých je dostatek, a je přístupná všem členům naší globální rodiny; světem, v němž má každý člověk zajištěn dostatek zdravých, čistých potravin a základní životní potřeby, aby mohl vést zdravý, smysluplný život – je *myšlení*, díky němuž vytvoříme v našem životě prostor pro to, co již existuje.

Jsme ochotni přemýšlet takovým způsobem, aby se tyto možnosti staly naší prioritou? Dovolíme, aby se vědecké poznatky odhalující nejhlubší pravdy o našem vztahu k sobě samým, k sobě navzájem a k planetě Zemi staly bránou, kterou vstoupíme na naši cestu? Odpověď na tyto otázky naleznete právě v téhle knížce.

Celkový pohled

Při čtení následujících stránek mějte prosím na paměti těchto pět faktů.

Fakt 1: Dnes není včera. Ať už vezmeme v úvahu selhání národních hospodářství a konec takzvané „éry levné ropy“, či realitu v podobě klimatických změn a mylnou představu, že rozdíly, které mezi námi panují, může vyřešit válka, skutečnost je taková, že jsme svědky souběhu extrémních podmínek, které v naší historii nemají obdoby. To je také důvod, proč minulý způsob myšlení již pro řešení našich problémů dál nefunguje – *protože dnes není včera*.

Fakt 2: Okamžik zlomu, tedy bod, odkud není návratu, může být v době extrémů nahrazen bodem obratu vedoucím k úspěšné změně. V běhu života existuje chvíle, kdy lze každou krizi proměnit ve změnu, v jejímž rámci se pouhé přežívání změny v prosperující způsob života. Tato chvíle se nazývá *bod obratu*. Bod obratu nastává ve chvíli, kdy se objeví nějaká nová síla – skutečnost, objev, prožitek –, jež změny způsob, jakým se potýkáme s bě-

hem událostí ve svém životě. *Důležitou roli zde sehrává skutečnost, že body obratu, které se v životě objevují, mohou nastat buď spontánně, nebo mohou být vytvořeny cíleně.*

Fakt 3: Život se mění k lepšímu – základem všeho je odolnost. Musíme si uvědomit, že jediné, co právě teď v našem životě selhává, je náš již nadále neudržitelný způsob života a myšlení. Osobní odolnost nabízí prostor pro velké životní změny a je v době extrémů naším největším spojencem.

Fakt 4: Nová řešení máme v kapse. Řešení potřebná k vytvoření bodů obratu pro změny ve svém životě již máme. Kolumbus už Ameriku objevil, a my to tedy nemusíme dělat po něm. Spíše je potřeba nastavit kormidlu naší myšlenkové lodi takový směr, aby se již objevená řešení mohla uplatnit.

Fakt 5: Nejtěžší je připustit si nejvýznamnější krizi. Jediný faktor, který rozhoduje o tom, zda naše cesta povede ke krizi či ke změně, je ten, který přesahoval chápání vědců a politiků stejně jako náboženských vůdců. Je to *krize myšlení*. Musíme přijmout takový způsob myšlení, který nám umožní vpustit do života již existující řešení.

Těchto pět faktů se dotýká samého jádra problému, před kterým stojíme, a je východiskem pro další stupeň změny nás samých i světa kolem nás. Budeme-li schopni vést v průběhu tak obrovské změny úspěšný, prosperující život – *budeme-li odolní* –, učiníme první krok k tomu, aby se naše cesta stala úspěšnou.

Co tato knížka nabízí

Na stránkách této knížky se společně vydáme na pravdivou, nepříkrášlenou cestu skutečných možností. Nebu-

du vám malovat sladoučký svět viděný skrze příslovečné růžové brýle. Postavím vás před skutečnou realitu a nabídnu smysluplné způsoby, jež mohou být pro každého z nás průvodcem v našich volbách vedoucích ke změně.

Z téhle knihy se dozvíte odpovědi na zásadní otázky, kterými se zabývá každý z nás: *Co je příčinou extrémů ve světě? Jaký dopad mají globální extrémy na náš osobní život? Jak můžeme svůj život i život našich rodin vylepšit?*

Na následujících stránkách najdete:

- * Postupy, které můžeme ihned uvést do života, abychom vytvořili body obratu vedoucí ke změně.
- * Kroky vedoucí k tomu, aby jak naše rodiny, tak celá společnost nabyly v období změn dostatečné odolnosti.
- * Klíč k úspěšnému přizpůsobení našeho stylu uvažování o práci a kariéře i o penězích a financích v transformovaném světě.
- * Fakta o tom, co všechno dobu extrémů zapříčinilo.
- * Vysvětlení, proč může každý z nás dosáhnout vyšší úrovně čistého, zdravého a udržitelného způsobu života.

Je důležité, abyste už od samého začátku věděli, co můžete od této knížky očekávat, proč byla napsána, čím je a čím není:

- * *Bod obratu není vědecká publikace.* Ačkoliv vás v ní seznámím se špičkovými vědeckými poznatky, které nás vybízejí, abychom přehodnotili svůj vztah ke světu i metody, jakými jsme byli doposud zvyklí řešit problémy, nebyla tato kniha napsána způsobem, který by splňoval požadavky či standardy školních vědeckých učebnic či odborných časopisů.
- * *Tato kniha není výzkumnou prací podrobenou odbornému vyhodnocení.* Žádná z kapitol ani

výzkumných studií *neprošla* zdlouhavým procesem přezkoumávání autorizovanou komisí či vybranou skupinou odborníků, kteří svět posuzují očima svého daného oboru, jako jsou fyzika, matematika nebo psychologie.

* *Pro účely této knihy byl proveden důkladný průzkum a je řádně zdokumentována*. Je napsána pro čtenáře srozumitelným způsobem popisujícím případové studie, historické záznamy a osobní zkušenosti, které podporují účinný způsob, jak na sebe v životě pohlížíme.

* *Tato kniha ukazuje, čeho lze dosáhnout, překročíme-li zažité hranice mezi vědou a duchovnem*. Spojením poznatků 20. století z oblasti biologie, vědních disciplín týkajících se Země a oblasti sociálních změn získáme významnou konstrukci, do níž můžeme zasadit dramatické změny naší doby, a nalezneme souvislosti, které nám pomohou se s těmito změnami vypořádat.

Jasná fakta znamenají jasnou volbu

Všichni jsme byli vedeni k tomu, abychom na sebe, svůj národ, náboženství a život nahlíželi způsobem, který nám pomáhal objasnit naši minulost – prostřednictvím příběhů založených na tom, co naše rodiny a společnost považovaly v daném časovém okamžiku za pravdivé. Budeme-li sami k sobě upřímní a uznáme-li, že svět se mění, je logické, že se musejí změnit i naše příběhy. Vyzývám vás proto, abyste o objevech v této knize přemýšleli a zjistili, co pro vás osobně znamenají. Promluvte si o nich s lidmi, kteří jsou součástí vašeho života, a dozvíte se, zda a jak se váš příběh změnil.

Bod obratu byl sepsán za jediným účelem: Posílit nás při rozhodováních vedoucích k úspěšnému, obohacujícímu životu v novém, transformovaném a trvalém světě.

Věřím, že toho lze dosáhnout a zároveň si uchovat tradice našich kultur a kulturních dědictví, které činí náš život tak bohatým. Cesta k naší proměně je snadná: Čím lépe poznáme sami sebe, tím lépe dokážeme v životě činit moudrá rozhodnutí.

– **Gregg Braden**
Santa Fe, Nové Mexiko

POZNÁMKA AUTORA

BOD OBRATU VERSUS BOD VOLBY

Ve své předchozí knize *Fractal Time* (v češtině vyšlo r. 2010 v nakladatelství Eugenika pod názvem *Smysl změn 2012 a další vývoj Země, pozn. překl.*) jsem zařadil téma týkající se bodů volby a s nimi spojených příležitostí ke změně, které nám přinášejí do života. Rád bych zde nyní vysvětlil rozdíl mezi „body volby“ v knize *Smysl změn 2012* a „body obratu“, které budou předmětem naší pozornosti na následujících stránkách.

Mám-li být stručný, *bod volby* představuje přesné, konkrétně vymezené časové okénko. Má začátek a konec, které lze předvídat a matematicky vypočítat. Bod volby je založen na významných událostech minulosti, které spouštějí opakující se schémata změn v běhu času. Použijeme-li prostou přírodní matematiku, zjistíme, kdy se tyto cykly opakují a v jakém okamžiku je toto schéma nejpřístupnější pozitivní změně.

Naproti tomu *bod obratu* není uvázán ke konkrétnímu časovému okamžiku. Přírodní zákony umožňují vznik bodů obratu v našich životech, ale kdy a jak se objeví, je spíše otázkou holistické a intuitivní zkušenosti. Body obratu mohou spontánně vznikat na základě událostí našeho každodenního života nebo je můžeme úmyslně sami vytvořit. Krása bodů obratu spočívá v tom, že přesně musíme přejít *ještě předtím*, než dosáhneme zlomového okamžiku, odkud není návratu.

Na body obratu můžeme pohlížet jako na odpověď přírody na životní extrémy a jako na příležitost naplnit poselství naděje vyslovené čínským filozofem Lao-c', který v 6. století př. n. l. napsal: „Pokud nezměníš směr, můžeš skončit tam, kam máš namířeno.“¹

